

УДК 796

Стадниченко Я.Б.¹, Чередниченко І.А.², Мазін В.М.³

¹ магістр, НУ «Запорізька політехніка»

² канд. наук з фіз. вих. і спорту, доц., НУ «Запорізька політехніка»

³ д-р. пед. наук, проф., НУ «Запорізька політехніка»

ЗВ'ЯЗОК ПРОФІЛЮ ОСОБИСТОСТІ ЮНАКІВ І ДІВЧАТ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ЄДИНОБОРСТВАМИ З ЇХ ЗМАГАЛЬНОЮ УСПІШНІСТЮ

Анотація. Досліджено індивідуально-психологічні особливості спортсменів-єдиноборців. Встановлено зв'язок змагальної успішності з профілем особистості юнаків та дівчат, які займаються єдиноборствами.

Ключові слова: єдиноборства, профіль, особистість.

Abstract. The individual and psychological characteristics of martial arts athletes were studied. The relationship between competitive success and the personality profile of young men and women engaged in martial arts has been established.

Keywords: martial arts, profile, personality.

Змагальна діяльність в одноборствах потребує від спортсменів постійного прагнення вдосконалення майстерності, наполегливості, рішучості, сміливості, пошуку несподіваних рішень, швидкого переключення уваги, швидкості й точності рухових реакцій. Все це при дефіциті часу і простору, а також активній протидії суперників. Всі ці моменти мають пряме відношення до рівня мотивації спортсмена, його схильності до ризику, схильності до лідерства, впевненості у собі та своїх діях на ринзі, рівня спортивної форми, концентрації уваги [2].

Однак, на сьогодні залишається відкритим питання про те, які особистісні ознаки відрізняють успішного спортсмена від менш успішного? А також, чи залежить успішність спортсмена від віку, в якому він почав тренуватися?

Пошук відповіді на ці питання зумовив проведення дослідження, завданнями якого стало: по-перше, встановлення залежності між віком початку тренувань одноборців та їхньою змагальною успішністю; по-друге, встановлення особистісних відмінностей успішних спортсменів від менш успішних.

У дослідженні брали участь юнаки та дівчата, які займалися кікбоксінгом і тайським боксом в СК «КРОСС» та ДЮСШ «Майстер Січ» м. Запоріжжя, а також вихованці ДЮСШ з кікбоксингу з міст Вінниця, Житомир, Здолбунів загальною кількістю 43 спортсмени віком 16-24 років.

Серед респондентів, які взяли участь у дослідженні, два спортсмени (чоловіки) мали кваліфікацію МСМК (вік 24-25 років), десять (юнаки та

дівчата) – КМС (вік 17-23 роки), інші спортсмени (юнаки та дівчата) мали спортивні розряди.

Інструментами дослідження стали: авторська анкета, а також 16-ти факторний опитувальник Р. Кеттела (форма С) [1].

Після обробки даних авторської анкети про вік початку тренувань та найвище спортивне досягнення за допомогою рангової кореляції Спірмена встановлено, що є прямий зв'язок між віком початку тренувань спортсменів та їх успіхом у змагальній діяльності. Тобто, чим раніше спортсмен почав тренуватися, тим успішніше його змагальна діяльність.

На наш погляд це може бути пов'язано з тим, що спортсмен за час тренувань та підготовки до змагань натреновує швидкість, силу, техніку, витривалість, зміцнює волю, реакцію, тренує винахідливість, загартовує досвід змагальної діяльності, дисциплінується, вчиться постійно долати фізичну втому, біль, агресію тощо.

На основі аналізу даних, отриманих з використанням 16-факторного опитувальника Кеттела (форма С), виявлена значуща кореляція між найвищим спортивним досягненням і факторами С (емоційна нестабільність–емоційна стабільність), О (спокій–тривожність) та F1 (низька тривожність–висока тривожність) цього опитувальника.

Порівняння даних, отриманих за опитувальником Кеттела у спортсменів високої (КМСУ, n=10) та невисокої (3 розряд, n=13) кваліфікації за критерієм Манна-Уїтні також виявило достовірні відмінності за тими самими факторами.

Отримані дані нами інтерпретовано наступним чином.

По-перше, вважаємо, що є однозначна залежність між віком початку тренувань спортсменів і спортсменок та змагальною успішністю. Тобто, чим раніше спортсмен почав тренуватися в однокласниках, тим вищими є його спортивні досягнення.

По-друге, беручи до уваги отримані дані, вважаємо, що спортсмени, які мають рівень кваліфікації КМС і вище, більш схильні до тривоги, депресії, прояву емоцій більше, ніж спортсмени третього розряду. Ми це пов'язуємо з тим, що спортсмени вищої спортивної кваліфікації мають велике почуття обов'язку. На нашу думку, це пов'язано, перш за все, з їхньою відповідальністю, більшою невпевненістю у собі, емоційністю. Вони можуть відчувати провину перед глядачами, а також болісно відчувати критику тренера. У той же час, спортсмени невисокої кваліфікації, в основному зберігають емоційну рівновагу переважно у зручній для себе обстановці. У змагальній діяльності хоча й виникають сильні емоційні реакції, проте вони є значно слабкішими, ніж у спортсменів більш високої кваліфікації.

Відзначимо, що результати дослідження не суперечать нашому педагогічному досвіду.

Список використаних джерел

1. Cattell R. The scientific analysis of personality. New York: Penguin Books, 1965. 145 p.
2. Ogilvie B. Psychological Consistencies of Competitors. B. Ogilvie : *Journal of the American Medical Association*. 1968. P. 780–786.